

С името на Аллах, Всемиловичия, Милосърдния
Дефиниция за *бид'а* [нововъведение], като добро и
лошо при *ехли сунна*

GF Haddad – Qasyoun@ziplip.com – Shawwāl 1423

Тази статия се състои от две части: 1) Дефиниция на нововъведенията, като добри и лоши при имам еш-Шафи'и. 2) Разделянето на нововъведенията, като добри и лоши сред учените на *ехли сунна*.

1) Дефиниция на нововъведенията, като добри и
лоши при имам еш-Шафи'и.

Един от главните приноси на имам еш-Шафи'и в областта на Основите на правото [*усул ел-фикх*] бе разделянето на нововъведенията [*бид'а*] и новостите [*ал-мухдасат*] на "добри" и "лоши" в зависимост от това дали те са в съответствие с принципите на религията. Това е достоверно предадено от еш-Шафи'и чрез двама от най-видните му ученици в по-късния период от неговия живот – египетския майстор по *хадис* *Хармеле ибн Йехйа ет-Тужейби* и ер-Рабй'а ибн Сюлейман ел-Муради:

Хармеле казва: "Чух еш-Шафи'и да казва: "Нововъведенията са два вида [ел-бид'ату бид'атан]: одобрени нововъведения [бид'а мехмуде] и порицани нововъведения [бид'а мезмуме]. Онази, която е в потвърждение със Сунната е одобрена [мехмуде], а онази, която и противоречи е порицана [мезмуме]." Той използва като доказателство изказването на *Умер ибн ел-Хаттаб* относно [колективното] отслужване на допълнителната нощна молитва през месец *Рамадан*: "Колко хубаво нововъведение е това!"

Ер-Рабй'а казва: "Еш-Шафи'и ни каза: "Нововъведенията са два вида [ел-мухдасат мин ел-умури 'аля дарбан]: единия е нововъведение, което

противоречи [ма̄ юхдис̄а̄ юхалифу] на нещо в Кур'ана или Сунната, или предание от сахабе [есер], или единодушието [ижма'а]: това нововъведение е заблуда [фе хазихи бид'ату дяляле]. Другия вид е въвеждането на всички добри неща [ма̄ ухдисе мин ел-хайр], което не противоречи на никое от горните, и това не е порицано нововъведение [уе хазихи мухдесетун гайру мезмуме]. "Умер каза по отношение на молитвата през Рамадан: Какво хубаво нововъведение е това! – което означава, че е било въведено без да е съществувало преди и въпреки това не съдържало нищо, което да противоречи на горните [принципи]."

Така еш-Шафи'и установява основния, задължителен критерий за определяне на истинската бид'а, по същия начин, както е дефинирана и при много други като имам ел-Хайтеми, Коди ебу Бекр ибн ел-'Араби и имам ел-Лекнеуи:

"Бид'а по отношение на Закона [шері'ата] е всяка новост в противоречие с повелята на Законодателя и други последващи доказателства от специфичен или по-общ характер."

"Само бид'а, която противоречи на сунната е порицана."

"Бид'а е всичко онова, което не е съществувало в първите три века и за което няма база сред четирите източника на Исляма." т.е. Кур'ана, Сунната, Ижма'а и Кийас.

Следователно не е достатъчно нещо да бъде чисто и просто новост за да бъде определено като бид'а. Необходимо е то да противоречи на религията.

Ел-Бейхақи коментира преданието на ер-Раби'а така:

По същия начин стои и дискутирането [споренето] с хората на нововъведенията – в случая, когато те публично разгласят своето нововъведение или дойдат със своята илюзия – за да ги опровергаем и да изложим на показ заблудата им, та дори и това [дискутиране] да е нововъведение, въпреки това, то е похвално нововъведение, защото то се заключава в отхвърляне на току що споменатото [т.е. погрешните идеи и убеждения]. Пророкът ﷺ бе питан за предопределението [ел-қадар], а също и някои от сподвижниците [бяха питани за това] и те им отговаряха

[на питащите] с [известните нам] отговори достигнали до нас от тях [от сахāба]. По това време те се задоволяваха с думите на Пророка ﷺ, а в по-късни времена с преданията по този въпрос. В наше време обаче иноваторите не се задоволяват с тези предания, нито пък ги приемат. Затова сме длъжни да отхвърлим техните илюзии – при положение, че ги оповестят публично – заедно с онова, което те считат за доказателство. И успехът е при Аллах."

Това е ясен довод в защита на необходимостта ѝ и синхрона ѝ със Сунната на [науката] Кел̄ям в защита срещу иноваторите от страна на им̄ам ел-Бейхақ̄и. Подобни думи са предадени и от ибн ‘Ас̄яқ̄ир, ибн ес-Сал̄ях, ен-Неуеӯй, ибн ес-Субки, ибн ‘Абид̄ин и други от големите им̄ами.

2) Разделянето на нововъведенията, като добри и лоши сред учените на *ехли сунна*.

Сходната дефиниция на им̄ам ел-Газ̄ал̄и

Хужжет ел-исл̄ам ел-Газ̄ал̄и казва по отношение на добавянето на точки в Кур’аничното писмо:

Фактът, че това е нововъведение [мухдес] не представлява някаква пречка. Колко много от новостите са отлични! Така както бе казано и по отношение на установяването на колективното [отслужване] на тар̄аӯи, че то бе от нововъведенията на ‘Умер رضي الله عنه и че то бе отлично нововъведение [бид’а хасене]. Порицаната бид’а е онази, която противоречи на Сунната или би довела до нейното променяне.

Сходната дефиниция на ибн ел-‘Араб̄и ел-Малик̄и

Код̄и ебу Бекр ибн ел-‘Араб̄и казва, обсъждайки бид’а:

Знай – и нека Аллах те дари със знание – че новостите са два вида [ел-мухдес̄ату дар̄бан]. (1) Новости за които няма друга база освен страстта и произвола. Те са абсолютно невалидни. И (2) новости, които са в съответствие с нещо [вече установено]. Такава е Сунната на халифите и на

големите има̀ми. **Новостите и нововъведенията не са порицани поради простата причина, че се наричат *мух̣дес* и *бид'а*, нито заради [езиковите им] значения.** Всевишният Алла̀х казва: (Всякога, щом получат ново [*мух̣дес*] напомняне от своя Господ, те го слушат, подигравайки се. [21:2]) и [също] 'Умер عليه السلام каза: "Какво хубаво нововъведение е това!" [Това са два примера, където думите *бид'а* и *мух̣дес* са използвани в положителна светлина] **По-скоро единствено онази *бид'а*, която противоречи на Сунната е порицана и само нововъведенията, които приканват към заблуда са порицани."**

Сходната дефиниция на ибн Хазм и ибн ел-Жеузӣ

Ибн ел-Хазм *ез-За̀хири* казва:

Бид'а в Религията е всичко, което не е дошло при нас от Кур'ана, нито от Пратеника на Алла̀х عليه السلام, като изключим, че някой може да бъде награден за някоя такава, и че той е извинен ако има добри намерения. А именно заслужаващата награда и добрата [*хасен*] е онази, която в самата си основа е позволена [*ма̀ кя̀не ѐслюху иба̀ха* – всяко нещо е *хала̀л* (позволено) в своята основа, освен ако няма нещо (текст или друго), което да го забранява], както е предадено от 'Умер عليه السلام: "Колко хубаво нововъведение е това!" Това се отнася за всички добри дела, които [контекста на] текстовете [Кур'ана и Сунната] са установили по най-общ начин като желателни, дори и те да не са споменати в самите тях [Кур'ана и Сунната]. По същия начин са порицани онези нововъведения, за които няма извинение и има доказателства против тяхната валидност.

Ибн ел-Жеузӣ говори по подобен начин в началото на своята Теблїс Иблїс:

"Определени нововъведения [*мух̣дес̣ат*] са заели място, което не се противопоставя на Свещения закон, нито му противоречи. Затова те [*ес-селеф*] са казали, че няма вреда в тяхното практикуване, като свикването на хората от 'Умер عليه السلام за молитвата през Рама̀ан, след което той ги погледнал и казал: "Колко хубаво нововъведение е това!""

Сходната дефиниция на ибн ел-Есїр ел-Жезерї

Езиковецът ибн ел-Есїр казва в своето майсторско

произведение ен-Нихайе фӣ Гариб ел-Хадис уел есер:

Бид'а е два вида: Бид'ата на напътствието и бид'ата на заблудата [бид'ату худā уе бид'ату далāле]. Онова, което е против повелята на Аллах и неговия Пратеник ﷺ: то е в сферата на забраненото и порицаното. И онова, което влиза във всеобщия характер на препоръчаното и подчертаното от Аллах и неговия Пророк ﷺ: то е в сферата на възхваленото. Онова, което няма прецедент, като прекалената щедрост или добротворство – те са сред възхвалените дела. Не е позволено такива неща да се считат за противоречащи на Закона, защото Пророкът ﷺ е определил, че за тях има награда, казвайки: "Който започне добра практика в Исляма [мен сенне фӣл-исля̄ми суннетен хасенетен] ще има нейната награда и наградата на всички, които я изпълняват." И той е казал и обратното на това: "Който започне лоша практика в Исляма [уе мен сенне фӣл-исля̄ми суннетен сеййи'етен] ще понесе бремето ѝ и бремето на всички, които я изпълняват." Такива са делата в разрез с повелята на Аллах и неговия Пратеник ﷺ... Именно в такъв смисъл се разбира хадиса "всяко нововъведение е заблуда", той означава онова, което противоречи с основите на Закона и не е в съгласие със Сунната.

Петстепенната класификация на ибн 'Абд ес-Селям

Шейхул Ислям, Султāнул 'Улемā, имам ел-'Изз ибн 'Абд ес-Селям казва:

Има различни видове нововъведения [бид'а]. **Първият вид** е онзи, който е посочен от Закона като желателен или задължителен, но не е бил извършван през първия период на Исляма. **Вторият вид** е онзи, който е посочен от Закона като забранен или нежелателен, но не е бил извършван през първия период на Исляма. **Третият вид** е онзи, който е посочен от Закона като позволен [мубāх, който не носи нито награда нито наказание] и също не е бил извършван през първия период на Исляма.

На друго място той заявява, че видовете бид'а са пет по същия начин, по който и правистите класифицират действията [на човек]: "задължителни" [уājиб], "забранени" [харām], "препоръчани" [мендуб], "нежелателни" [мекрух] и "позволенни" [мубāх].

Потвърждението на имам ен-Неуеуї на петстепенната класификация

Шейхул Ислам, имам ен-Неуеуї казва:

Бид‘а в Закона е онова нововъведение, което не е съществувало по време на Пратеника на Аллах ﷺ и е разделено на "добро" и "лошо" [*уе хийе мункасаметун иля хасене уе кабиха*]. Шейхът и имамът за чието лидерство, величие, репутация и брилянтност във всички ислямски науки има съгласие – ебу Мухаммед ‘Абд ел-‘Азїз ибн ‘Абд ес-Селям – Аллах да се смили и да бъде доволен от него – казва към края на своята книга *ел-Қауаїд* [*ел-Кубра*]: "Нововъведенията се делят на "задължителни" [*уажибе*], "забранени" [*мухарраме*], "препоръчани" [*мендубе*], "нежелателни" [*мекруха*] и "позволенни" [*мубаха*]. Начинът [да бъдат разграничени] е нововъведенията да бъдат изследвани в светлината на постановеното от Закона [*қауаїд еш-шерїа*]. Ако те попаднат под предписанието на задължението [*ижаб*] това значи, че са задължителни, под предписанието на забраната [*техрим*] – че са забранени, [под предписанието на] препоръчаното – че са препоръчани, [под предписанието на] нежелателното – че са нежелателни, [и под предписанието на] неутрално позволеното – че са позволени.

Потвърждението на имам ибн Хажер на петстепенната класификация

Хафиз ибн Хажер казва:

Значението на корена на думата нововъведение е онова, което сторено без да има прецедент. В Закона то се разбира като противопоставяне на Сунната и поради това е порицано. Строго казано, ако то е част от нещо, което е класифицирано като препоръчано от Закона, тогава то е добро нововъведение [*хасене*]. А ако то е част от нещо, което е класифицирано като порицано от Закона, тогава и то [нововъдението] е порицано [*мустекбеха*]. В противен случай то попада в категорията на онова, което е неутрално позволено [*мубах*]. То може да бъде разделено и на познатите пет категории.

Единодушието на школите [мезхѐб] относно петстепенната класификация

Между четирите школи е постигнато съгласие относно петстепенната класификация на *бид'а* така, както е потвърдено от главните авторитети от по-късно време във всяка школа.

(1) От школата Ханефи: ел-Кирмані, ибн 'Абидін, ет-Туркмани, ел-'Айни и ет-Таханауи.

(2) От школата Малики: ет-Туртуши, ибн ел-Хажж, ел-Карафи и ез-Зуркани, докато еш-Шатиби се опитва да я отхвърли, твърдейки, че самата петстепенна класификация е "нововъведение за което няма доказателство в Закона"!

(3) В школата Шафи е единодушно прието.

(4) Неохотно приета от по-късните Ханбелі, които преправят терминологията на еш-Шафи и ибн 'Абд ес-Селям да значи "езиково нововъведение" [*бид'а люгауийе*] и "юридическо нововъведение" [*бид'а шер'ийе*], съответно – макар и некоректно – съответствайки на шафи'итските "одобрен" и "порицан". Този двоен стандарт се е превърнал в доктрина на Уаххабизма във всеки един дебат относно *бид'а*, макар че правилното становище, както обикновено, очевидно е това на жумхур [мнозинството].

Шейх Мухаммед Бехит ел-Мутии заключава, че "*бид'а* от гледна точка на [ислямското] право е онази, която е заблуда и която е осъдена. Що се касае до *бид'ата*, която е разделена на задължителна, забранена и т.н. тя е *бид'ата* от езикова гледна точка, защото езиковото значение на *бид'а* е по широко и всеобхватно от нейното правно терминологично значение, тъй като последното е само част от първото.

Еш-Шеукяни заключава в Нейл ел-Еутар, че основополагащото разделяне на нововъведенията на "добри" и "лоши" е най-смислената и коректна позиция.

[Освен това] напълно достатъчно е, че имам муџтехид от селеф [т.е. еш-Шафи'и] е изразил тази позиция на базата на Кур'ана и Сунната, без значение от оспорванията през по-късните векове, та дори и те да са отправени от хора претендиращи за иџтихад, като еш-Шеук'яни или претендиращи да бъдат цензори, като еш-Шатиби. Освен това трябва да се има предвид, че жумхур [мнозинството учени] подкрепя позицията на еш-Шафи'и, а божествените и пророческите заповеди ни повеляват да следваме Пътя на вяващите и да се придържаме към мнозинството. "Не е имам в знанието онзи, който следва слаби [ша'азз] позиции." казва 'Абд ер-Рахман ибн Мехди. И Аллах знае най-добре.